

Deze cursus voorziet inzichten in creatief denken en brainstormen.

De cursus is als volgt opgebouwd:

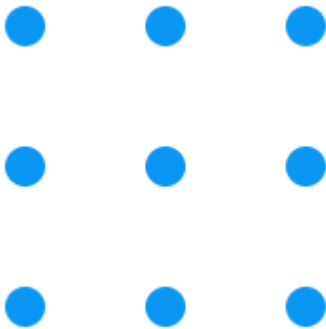
- inleiding: creatief denken
- hoofdstuk 1: denkpatronen
- hoofdstuk 2: brainstormen met jezelf
- hoofdstuk 3: brainstormen met anderen
- hoofdstuk 4: doen en niet doen tijdens brainstorm
- hoofdstuk 5: meer lezen

‘De creatieve denker ziet het onzichtbare, voelt het ontastbare en bereikt het onmogelijke.’

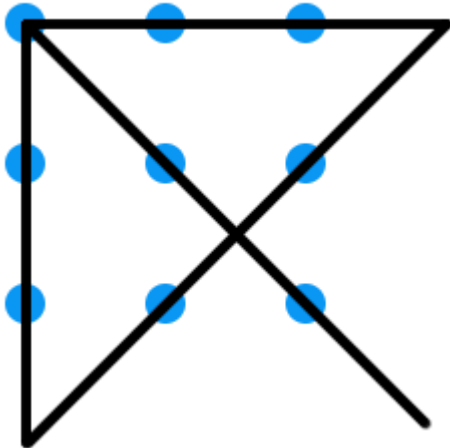
Inleiding: creatief denken

Creatief denken is een techniek die voor verschillende doeleinden kan worden toegepast. Bijvoorbeeld voor het ontwikkelen van een nieuw product of het benaderen van een probleem vanuit een originele invalshoek. Deze cursus geeft handvatten om het creatieve denkproces op gang te brengen.

Een goede manier om je creatieve denkproces op gang te brengen, is het raadsel van negen stippen. De uitdaging is hierbij om de stippen met vier rechte lijnen aan elkaar te verbinden, zonder de pen van het papier te halen.

Gelukt? Gefeliciteerd! Deze opgave is vaak lastig voor mensen omdat de het vierkant als een begrenzing zien, in plaats van een uitdaging. Hierdoor keert het natuurlijke denkproces terug naar conventionele oplossingen. Voor hen, die worstelen met de uitkomst, staat hieronder de oplossing.

Hoofdstuk 1: Denkpatronen

Een denkpatroon is een beredenering waar iemand in eerste instantie naar grijpt. De patronen worden vaak gevormd door de denkbeelden waarmee we zijn opgegroeid. Het volgende raadsel is hier een voorbeeld van. (bedenk een antwoord voordat u verder leest).

Als ABC → ABD dan is XYZ → ?

Als u XYA hebt geantwoord, denkt u als vele volwassenen. We hebben inmiddels geleerd dat je na de Z in het alfabet terug gaat naar A. Niet onjuist, maar er zijn nog veel meer mogelijkheden. Bijvoorbeeld XYD.

Sommige belemmeringen voor creatief denken komen uit de omgeving, bijvoorbeeld door de mensen om ons heen. Persoonlijke beperkingen vormen de voornaamste belemmeringen, zoals weinig zelfvertrouwen of een slechte planning. Rob Eastaway, schrijver van 'Out of the box, 101 ideas for thinking creatively', kent de volgende bezwaren:

'Ik heb geen ideeën'

Mensen bestempelen hun eigen ideeën vaak als onorigineel of onpraktisch. Onnodig. Weliswaar heeft niet iedereen evenveel oplossingen, maar het is onmogelijk om te denken en nooit een idee te hebben.

'Wat zullen andere mensen denken?'

Als men anders denkt, kunnen we wel eens bang zijn dat anderen rare dingen denken of dat we onverantwoord bezig zijn. Niet nodig. Hun mening is hun probleem, niet het jouwe.

'Ik heb er geen tijd voor'

Op het werk is vaak geen ruimte voor creativiteit omdat er geen tijd voor zou zijn. Managers zouden hierbij moeten bedenken of dat dit werkelijk zo is of dat het slechts een excuus is voor andere zaken. Tijdgebrek kan juist ook helpen bij het opwekken naar creativiteit. Bijvoorbeeld tijdens het toewerken naar een strikte deadline: hierbij kan het juist helpen dat men niet de tijd heeft om over mogelijke bezwaren na te denken.

'Wat als het fout gaat?'

Er zijn twee redenen om bang te zijn dat iets fout gaat. De eerste is dat de fout u of anderen schade kan berokkenen. Als dit waar is, moet u van tevoren de consequenties overdenken. De tweede reden is dat u zich zorgen maakt om uw reputatie. Laat u hierdoor niet afschrikken. Grote denkers hebben met elkaar gemeen dat ze het steeds opnieuw blijven proberen. Ook als ze onderweg fouten maken.

Hoofdstuk 2: Brainstormen met jezelf

Nieuwe ideeën ontstaan soms zo maar. Onder de douche of op de fiets. Om op andere, meer gezette momenten nieuwe ideeën op gang te brengen, bestaan verschillende technieken om jezelf op nieuwe gedachten te brengen.

De 'Wat als?' techniek

Om tot nieuwe inzichten over bijvoorbeeld een product komen, kan men door absurde verbintenissen te leggen, op nieuwe inzichten komen. Voor een producent van truien kan het bijvoorbeeld verhelderend zijn om eens op een andere manier naar product te kijken. Mogelijke vragen zouden zijn:

- Wat als truien altijd gemaakt worden van metaal?
- Wat als alle truien gratis zijn?
- Wat als je truien zou kunnen eten?
- Wat als een trui automatisch verdwijnt als het warm wordt?

Door na te denken over de gevolgen van de 'wat als?' vragen, kan men op nieuwe ideeën komen voor het product trui.

De 'Hoe kan ik?' techniek

Deze techniek werpt een nieuw licht op lastige problemen en helpt nieuwe antwoorden te vinden. De oplossingen die u vindt door het probleem anders te formuleren kunnen vaak zeer verhelderend zijn. Om deze techniek toe passen, beschrijft u het oorspronkelijke probleem als een vraag doe begint met 'Hoe kan ik?' Vervolgens stelt u zichzelf twee vragen: 'Waarom is dit een probleem?' en 'Wat houdt me tegen om het op te lossen?' De antwoorden op deze vragen onthullen gerelateerde problemen, die u ook weer kunt formuleren als 'Hoe kan ik?'. Bedenk voor deze vragen een mogelijke oplossing.

Hoofdstuk 3: Brainstormen met anderen

Een brainstorm met anderen kan leiden tot verrassende nieuwe inzichten. Daarnaast worden deelnemers aan een brainstorm op een natuurlijke wijze betrokken bij de probleemstelling of uitdaging.

Divergeren en convergeren

Een klassieke brainstorm met meerderen bestaat uit twee onderdelen: divergeren en convergeren. In het eerste onderdeel worden zoveel mogelijk ideeën verzameld (zie ook overload). In het tweede onderdeel selecteren de deelnemers geschikte ideeën.

Een klassieke brainstorm gaat volgende de volgende stappen:

1. Definieer de uitdaging of probleemstelling
2. Vervolgens schrijft iedere deelnemer op een groot papier mogelijke oplossingen of ideeën
3. Hierna krijgt ieder een blad van een ander en schrijft, geïnspireerd door wat er op het blad staat, nieuwe oplossingen of ideeën
4. Ga net zo lang door tot er op ieder blad minimaal tien oplossingen staan
5. Nu start de convergentiefase. Alle deelnemers krijgen de mogelijkheid om acht nominaties uit te delen: twee voor het beste en haalbare idee, twee voor het beste en minder haalbare idee, twee voor een goed en haalbaar idee en tot slot twee voor een goed maar minder haalbaar idee
6. Deze ideeën worden vervolgens geclusterd en indien mogelijk in een aantal overkoepelende categorieën geplaatst
7. Uit deze ideeën volgt een actielijst

Informatie overload

Naast de klassiek divergentiemethode bestaan er verschillende alternatieven. Zoals de 'informatie overload techniek.' Hierbij maakt een groep gebruik van verschillende soorten beschikbare informatie. Deze brainstorm techniek neemt een aantal weken in beslag en kan tevens worden gebruikt om teamleden betrokken te krijgen bij een bepaald project. Aan het begin van de periode wordt het vraagstuk of de uitdaging vastgesteld. In de weken hierop verzamelen alle teamleden gerelateerde artikelen en uitgaven, variërend van strips uit de Donald Duck tot en met serieuze wetenschappelijke publicaties. Analyseer gezamenlijk de trends en laat u inspireren tot nieuwe ideeën.

Hoofdstuk 4: Doen en niet doen tijdens brainstorm

Doen:

- Uitstel van oordeel: maak pas aan het einde van een brainstormsessie onderscheid tussen de goede en slechte ideeën
 - Openheid binnen de groep, privacy naar buiten
 - Aandacht voor naïeve, absurde en ongewone ideeën
 - Een ontspannen sfeer en informele sfeer stimuleert het creatieve proces
- Oefenen. Enkele oefensessies zijn onontbeerlijk voor het behalen van behoorlijke resultaten

Valkuilen:

- Gebrek aan vertrouwen en angst voor kritiek, zodat veel te weinig ideeën gegenereerd worden
- Kritiek, concurrentie, defensieve houding
- Onderbrekingen, vragen en uitleg: ze breken het brainstorm-ritme
- Dwaasheden: er moet taakgericht te werk gegaan worden; het brainstormen mag niet uitmonden in een reeks grappige maar dwaze ideeën
- Te ruime definiëring van het probleem, zodat de geformuleerde ideeën niet concreet genoeg zijn

Hoofdstuk 5: meer lezen

Bij de totstandkoming van deze cursus is gebruik gemaakt van verschillende uitgaven en websites:

- Rob Eastaway: 'Out of the box, 101 ideas for thinking creatively.'
- Igor Byttebier: 'Creativiteit: Hoe? Zo!'
- www.buzanworld.com
- www.beleidsimpuls.nl

Meer lezen over creatief denken en brainstormen:

- www.cocd.org
- www.leren.nl
- www.cr8ng.com
- www.loopbaan.nl
- www.symbio6.nl
- www.comcept-denken.nl